

MEGYEI ÉRTÉKEINK
OUR COUNTY'S VALUES
VALORILE JUDEȚULUI NOSTRU

2 0 1 9

TISZTELT OLVASÓ!

Ön azt a kiadványt tartja a kezében, amit egy határon átnyúló együttműködés keretében hoztunk létre az Arad Megyei Tanáccsal és az "Alexandru D. Xenopol" Arad Megyei Könyvtárral közösen. Szeretnénk egy utazásra invitálni, melyen Békés megye értékeivel ismerkedhet meg. A Békés Megyei Önkormányzat 2013 szeptemberében alakította meg a Békés Megyei Értéktár Bizottságot annak érdekében, hogy a megyében fellelhető értékeket lajstromba vegye, az arra érdemeseket a Magyar Értéktárba vagy a hungarikumok közé ajánlja. Az eltelt több mint öt év alatt két hungarikuma és 52 megyei értéke lett Békés megyének. 75 településünkől 52 alakította meg helyi értéktárát, eddig összesen 1080 értéket regisztráltak. Mindannyian büszkék lehetünk arra, hogy élén járunk az értékgyűjtésben, és arra is, mennyi érték vesz minket körül, milyen gazdagok vagyunk mi, Békés megyeiek.

Kívánom, hogy forgassa haszonnal ezt a kiadványt!

DEAR READER,

You are reading a brochure that is the result of cross-border cooperation between Arad County Council, "Alexandru D. Xenopol" Arad County Library and us. We would like to invite you to take a trip to familiarise yourself with the treasures of Békés County. Békés County Council set up the Committee for Békés County Collection of Values in September 2013 in order to draw up a list of the treasures of Békés County and propose the most eligible of them for inclusion in the Collection of Hungarian Values or Hungarikums. Békés County has added two Hungarikums and 52 treasures of county importance to the list over the past 5 years or more. Of the 75 towns and villages in Békés County, 52 have set up local collections of values registering a total of 1,080 treasures. We are all proud of being in the vanguard of identifying treasures, of the number of the treasures surrounding us and of the embarrassment of riches in Békés County.

I hope you will have a good time reading this brochure.

STIMATE CITITOR!

Țineți în mână publicația care, a fost realizată în cadrul unui proiect de cooperare transfrontalieră, împreună cu Consiliul Județean Arad și Biblioteca Județeană "Alexandru D. Xenopol". Dorim să vă invităm la o călătorie, prin care să cunoașteți valorile județului Békés. Consiliul Județean Békés a creat în septembrie anul 2013 Comisia Județeană Békés pentru Colecția de Valori cu scopul de a documenta valorile din județ și să recomande pentru Comisia Națională de Valori sau chiar printre Hungaricumuri pe cele demne. În ultimii cinci ani județul Békés s-a îmbogățit cu 52 de valori județene și două hungaricumuri. Din cele 75 de localități ale județului nostru, 52 și-au creat Comisii Locale de Valori, înregistrând în total 1080 de valori. Cu toții putem fi mândrii de faptul că suntem frunțași în colecționarea valorilor, de asemenea și pentru numărul mare de valori care ne-nconjoară, cât de bogați suntem noi, cei din județul Békés.

Vă dorim lecturare plăcută și cu folos.

Zalai Mihály

a Békés Megyei Értéktár Bizottság elnöke

President of the Committee for Békés County Collection of Values

Președintele Comisiei Județene Békés pentru Colecția de Valori

A CSABAGYÖNGYE SZŐLŐ ÉS STARK ADOLF SZELLEMI MUNKÁSSÁGA

Stark Adolf 1869-ben létesítette csemegeszőlő-telepét, amit folyamatosan bővített. Mintegy 300 fajta szőlőt termesztett, ezeket komoly anyagi áldozatok árán bel- és külföldi telepekről szerezte be. Életének legjelentősebb tevékenységét a szőlőnemesítés terén fejtette ki. Világhírűvé a Csabagyöngyével vált, ami egy évszázad óta hazánkban és világszerte a legkorábbi érésű, finom zamatú csemegeszőlő fajta.

THE CSABAGYÖNGYE ("PEARL OF CSABA") GRAPE VARIETY AND ADOLF STARK'S LEGACY AS A VITICULTURIST

Adolf Stark established a vineyard for growing table grapes in 1869, and it was enlarged gradually. He grew close to 300 types of grapes, having spent significant sums of money purchasing them in Hungary and abroad. The most important activity during his career was crossing many varieties of grapes. He earned international fame with Csabagyöngye, an early ripening table grape variety with a fragrant aroma that has been grown in Hungary and neighbouring countries for a century.

TIPUL DE STRUGURE CSABAGYÖNGYE (PERLA LUI CSABA) ȘI MUNCA DEPUȘĂ DE ADOLF STARK

În anul 1869 Adolf Stark a creat o vie cu struguri de masă pe care a dezvoltat-o încontinuu. A cultivat peste 300 de soiuri de strugure, situație ce i-a creat eforturi financiare pentru procurarea din țară și din străinătate. Și-a canalizat munca spre înnoibilarea acestor soiuri de viță de vie. Renum mondial a obținut cu soiul Csabagyöngye recunoscut în țară și în străinătate de mai bine de un secol.

OROSHÁZI LIBA-ÉS KACSAMÁJ

A hízott liba- és kacsamáj a világ egyik legdrágább és legnemesebb alapanyaga, amelynek termelésében mind mennyiség, mind minőség tekintetében Magyarország világelső. A hízott liba- és kacsamáj ma is a csúcsgasztronómia egyik igazi ékköve. Míg az orosházi libamáj sokkal inkább ízgazdag és kifinomult, addig az orosházi kacsamáj jóval karakteresebb ízű, és jelentősen kevesebb súlyt veszít sütés közben.

DUCK AND GOOSE LIVER FROM OROSHÁZA

Fattened duck and goose liver is one of the finest and most expensive foods in the world. Hungary is a global leader in duck and goose liver production in terms of both quantity and quality. Fattened duck and goose liver is still the pinnacle of haute cuisine. Orosháza goose liver is richer in flavour and more refined, while Orosháza duck liver has a more distinct flavour and loses significantly less weight when fried than goose liver.

FICATUL DE GÂSCĂ ȘI RAȚĂ DIN OROSHÁZA

Ficatul de gâscă și rață îngrășate sunt cele mai nobile și cele mai scumpe ingrediente în lume. Ungaria este prima în lume în ceea ce privește cantitatea și calitatea acestor produse. Ficatul de gâscă și rață îngrășate se găesc și astăzi pe loc de frunte în universul gastronomic. Ficatul de gâscă din Orosháza are un gust intens și delicat, iar ficatul de rață are un gust cu caracter puternic și în timpul preparării pierde foarte puțin din greutate.

OROSHÁZI BÚZACSÍRAMÁLÉ

Az orosházi búzacsíramálé egy helyi kuriózum, ami búzacsíra, víz és liszt összedagasztásával, cukor nélkül készül, kemény, ropogós széllel sül. Egy-két nap állás után mézszínű és mézállagú édes levet enged. A sütés hatására a keményítő cukorrá alakul át, így cukor hozzáadása nélkül is édes. Egészséges reformédességgként is megállja helyét, vitaminokban és ásványi anyagokban gazdag.

OROSHÁZA WHEAT GERM POLENTA

The Orosháza wheat germ polenta is a local speciality, prepared without sugar by kneading together the wheat germ with water and flour. Baking gives it a hard, crusty edge. After standing for one or two days it turns honey coloured and yields a sweet honey-like juice. During the baking process the starch turns into sugar, thus it is sweet without the addition of sugar. It can also be regarded as a healthy confectionary, because it is rich in vitamins and minerals.

MĂMĂLIGĂ DIN GRÂU ÎNCOLȚIT DE LA OROSHÁZA

Mămăligă din grâu încolțit de la Orosháza este a curiozitate locală, din grâu germinat și încolțit, din apă și adaos de făină, fără zahăr, tare și cu margini prăjite. După ce stă o zi-două lasă o zeamă de consistența și culoarea mierii de albină. La efectul prăjitului amidonul se transformă în zahăr de aceea v-a fi dulce fără adaos de zahăr. Bogat în vitamine și substanțe minerale este un desert de reformă.

MAGYAR AUTOSEX TYÚKGALAMB

A Magyar Autosex Tyúkgalamb Gyomaendrődön nemesített, de országosan is elterjedt galambfajta. Forgács József tenyésztette ki 1965-1975 között. Tyúkidomú, hajótest formájú, magas, szelíd természetű galamb. Kissé hosszúkás alakú, zömök testű, a kifejlett hímek súlya 90-115 dkg, a tojóké 80-95 dkg. Testhossza a begyvonaltól a farokvégig 28-30 cm. A tyúkgalamb kiállításon bemutatatható és hústermelésre alkalmas.

HUNGARIAN AUTOSEX HEN PIGEON

The Hungarian Autosex Pigeon was domesticated in Gyomaendrőd but had now spread nationwide. József Forgács first bred it between 1965-1975. It is a tall, placid-tempered pigeon with a curved body in the shape of a ship's hull. It has a slightly long but stocky shape. The mature males weigh between 900 and 1,150 grams, while the hens are between 800 and 950 grams. Its body length from the beak to the end of the tail is 28 to 30 cm. It can be presented at exhibitions and it is suitable for meat production.

PORUMBELUL GĂINA AUTOSEX MAGHIAR

Porumbelul Găina Autosex Maghiar a fost creat în Gyomaendrőd și este răspândită în toată țara. A fost creat de József Forgács între anii 1965-1975. Are formă de găină, aspect înalt, și o natură blândă. Gâtul puțin lung, trup robust, masculii au între 900-1115 g, femela între 800-950 g. Lungimea trupului este între 28-30 cm. Excelent pentru carne și prezentat la expoziții.

BIHARUGRAI TÜKRÖS PONTY

Majdnem százéves szaporítói munka eredménye a biharugrai tükrös ponty. A fajta jellemzői: hátpikkely-soros tükrös pikkelyezettség, háta zöldes-barna és szürkés árnyalatú, oldala narancssárga-sárga, hasa sárga-sárgásfehér. Gyakori a halakon az élénk narancssárga Beksits-folt, ami délszláv eredetre utal. Elégedettek vele a horgászok, híres a gasztronómiai értéke nemcsak Magyarországon, hanem külföldön is.

MIRROR CARP OF BIHARUGRA

The Biharugra carp is the result of almost 100 years of breeding. The features of this type are: back scales, linear mirror scaling, greenish brown and grey back, yellow or orangey-yellow side and yellow or yellowy-white belly. The vivid orange Beksits-spot, which implies a South Slavic origin, is common on the fish. Fishermen are satisfied with it and its gastronomical value is well-known both in Hungary and abroad.

CRAPUL OGLINDĂ DIN BIHARUGRA

Crapul oglindă din Biharugra este rezultatul unei munci de reproducere de aproape o sută de ani. Caracteristici: de regulă, are spatele de la verzui închis până la cenușiu, cu lateralele gălbui-portocalii, burtă galbenă-albălbui. Crapii des au pete intens portocalii denumite și pete Beksits, care denotă origine slăvonă de sud. Pescarii sunt foarte mulțumiți cu acest pește care are o valoare gastronomică vestită nu numai în Ungaria ci și peste hotare.

CSABAI KOLBÁSZ

A csabai kolbász márkánév az egész Kárpát-medencében, de a tengeren túl is jól ismert. Készítése egy élő néphagyomány, mely több mint száz éve, generációkon keresztül szinte semmit sem változott. A csabai kolbász kézműves jellege és minősége miatt prémium kategóriájú termék. Az igazi, eredeti csabai kolbász kifejezetten házi termék, ezért nem lehet mindenütt, mindig egyforma. Ahány ház, annyi kolbász.

CSABA SAUSAGE

The Csaba sausage brand is well-known in the Carpathian Basin, but also overseas. Sausage making is a living folk tradition, which has not changed at all in hundreds of years and through many generations. Due to its artisan features and quality, it is a premium category product. The real, original Csaba sausage is a typical home-made product, so it cannot always be the same everywhere. There are as many types of sausage as there are houses.

CÂRNATUL DE CSABA

Cârnatul de Csaba este un nume de marcă în întreg Bazinul Carpatic, dar este cunoscut chiar dincolo de mare. Producerea lui este o vie tradiție populară, neschimbată de generații de sute de ani. Datorită meșteșugului preparării și calității cârnaților Csaba, este un produs de o calitate premium. Adevăratul cârnat original de Csaba este un produs de casă, prin urmare, nu poate fi peste tot la fel. Câte case, atâtea feluri de cârnați.

GYULAI KOLBÁSZ

A gyulai kolbász vagy gyulai pároskolbász a magyar nagyfehér húsertés mangelica és magyar lapály fajták legalább 135 kg-ra hizlalt egyedeinek feldarabolt húsból és kemény szalonnájából készül, sóval, paprikaőrleménnyel, fokhagymával, borssal és örlt köménnyel ízesített, alapvetően bükkfával füstölt, szárítással érlelt hús készítmény. Átmérője 26-40 mm, 18-26 cm-es hosszúságra pározott.

GYULA SAUSAGE

The Gyula sausage or Gyula double sausage is made from the chopped meat and hard bacon of the Hungarian large white mangelica and the Hungarian landrace pigs of at least 135 kg in size, flavoured with salt, paprika, garlic, pepper and ground cumin, smoked with beech, then dried and matured. The diameter of the sausage is 26-40 mm, and its length is 18-26 cm.

CÂRNATUL DE GYULA

Cârnatul de Gyula sau cârnat pereche de Gyula se pregătește din carnea mărunțită și slănina porcinelor ca și marele alb unguresc, mangaliță și Landrace unguresc, îngrășat la cel puțin 135 kg. Condimentat cu sare, boia, usturoi, piper și chimion, afumat și uscat la fum de lemn de fag. Diametrul este 26-40 mm, și puși pereche cu lungimea de 18-26 cm.

A NYOLCTOJÁSOS TARHONYA-, SODORT CSIGATÉSZTA, LEBBENC- ÉS EPERLEVÉL TÉSztÁK

100%-ban magyar alapanyagokból készülnek: friss tyúktójásból és tésztalisztából. A tarhonya a rostán átmorzolt, gömbölygetett tészta, a csigatésztát mívcs csigacsinálókon készítették. A húslevesbe való tészta lehet négyzet és rombusz (zabtészta), vagy cifra szélű eperlevél. Az alföldi területeken a lebbencs volt a meghatározó, a meggyúrt tésztát vékony levelekre sodorták, majd felakasztva kiszáritották.

EIGHT-EGG EGG BARLEY, SPIRAL, LEBBENC AND STRAWBERRY LEAF PASTA

These types of pasta are made from 100% Hungarian ingredients: fresh hen eggs and pasta flour. Egg barley is a pasta formed into barley-sized grains by hand or by being passed through a sieve. Spiral pasta is made with the help of a traditional tool especially designed for this purpose. Pasta used for meat soups can be square, rhombus-shaped, or the shape of a strawberry leaf with a decorated edge. In the areas of the Hungarian Great Plain the typical pasta was lebbencs. This pasta was kneaded, rolled into thin leaves and then hung to dry.

PASTELE FĂINOASE DE CASĂ CU OPT OUĂ CUȘ-CUȘ, MELCI SPIRALAȚI DE MÂNĂ, BUCĂȚI DE PASTE ȘI FRUNZULIȚĂ

Sunt produse 100% din materie primă maghiară atât făina pentru paste cât și ouăle. Cuș-cușul este rotunjit și fărâmițat prin ciur, melcișorul se produce cu mașină de tăiței specială. Pastele pentru supă de carne poate să fie pătrat și romb sau frunzuliță cu margine zimțată. În zona Câmpiei Maghiare bucățile de paste rulate (lebenci) a fost determinant, aluatul întins în foaie subțire se agăța pentru uscat.

OROSHÁZA – GYOPÁROSFÜRDŐ

Az Orosháza belvárosától 3 kilométerre található természetvédelmi területen, a Gyopárosi-tó partján fekszik az Alföld gyöngyeként ismert üdülő. A helyiek figyeltek fel a tó gyógyhatására: a tóban fürdetett állatok sebei gyorsabban gyógyultak. Egy helyi orvos, dr. László Elek kezdeményezésére 1869-ben kezdődött a fürdő építése. 1999-ben a tó vizét gyógyvízzé nyilvánították, az élményfürdő 2004-ben nyílt meg.

OROSHÁZA – GYOPÁROSFÜRDŐ

The Gyopáros Spa, a resort known as the gem of the Great Plains, are located on the shore of the Gyopárosi Lake in a nature protection area 3 kilometres from the centre of Orosháza. It was the locals who first experienced the beneficial effects of the lake water. The wounds of the animals that they bathed in the lake took a shorter time to heal. A local physician called Elek László raised the idea of building baths, the construction of which began in 1869. The water in the lake was declared thermal water with medicinal properties in 1999. Leisure pools were opened in 2004.

OROSHÁZA – GYOPÁROSFÜRDŐ

La 3 km de centrul orașului Orosháza, pe malul lacului Gyopáros este așezată stațiunea cunoscută ca și Perla Câmpiei Maghiare. Localnicii au observat efectul terapeutic al lacului, rănilor animalelor scăldate în lac se vindeau mult mai repede. La inițiativa medicului dr. Elek László, s-a început construirea stațiunii în anul 1869. Apa lacului a fost declarată apă medicinală și s-au deschis băile de agrement în anul 2004.

AZ EGYKORI IGAZSÁGÜGYI PALOTA ÉPÜLETE GYULÁN

1895-ben Békés Vármegye képviselőtestülete új törvényszéki palota felépítését kezdeményezte. A Wagner Gyula tervezte épületet 1899-ben adták át, melyben 1991-ig az ügyészség is helyet kapott. A több mint százéves épület állagának megóvása érdekében 1999-ben átfogó felújítás kezdődött, ami 2001-ben ért véget. Az eredeti belső udvarokat beépítették, és mindkét szinten nyolc tárgyalótermet alakítottak ki.

THE FORMER PALACE OF JUSTICE IN GYULA

The board of councillors of Békés County proposed that a new palace of justice be erected in 1895. The building was designed by the architect Gyula Wagner and it was used as the Office of the Public Prosecutor from its inauguration in 1899. It underwent full-scale renovation between 1999 and 2001. Eight courtrooms were built on two floors in the inner courtyards.

FOSTUL PALAT DE JUSTIȚIE DIN GYULA

În 1895 Consiliul Județean Békés a inițiat un nou palat al judecătoriei. Clădirea proiectată de Gyula Wagner a fost finalizată în 1899, în care și Procuratura a primit spațiu de funcționare până în 1991. Pentru a proteja structura unei clădiri mai vechi de o sută de ani, o renovare cuprinzătoare a început în 1999, care s-a încheiat în 2001. Curțile originale au fost reconstruite și au fost înființate opt săli de judecată pe ambele niveluri.

A BÉKÉSCSABAI JÓKAI SZÍNHÁZ ÉPÜLETE

A Vigarda vagy Vigadó közadakozásból épült 1877-79 között. A tervet Halmay Andor készítette, a munkálatokat Sztraka Ernő irányította. Az Alföld első kőszínházaként 1879-ben nyílt meg, 1912-ben átalakították és kibővítették. 1954-ig nem volt állandó társulata, a Népművelési Minisztérium létesített békéscsabai székhellyel színházat. 2012-ben került a megyeszékhelyhez, azóta Békéscsabai Jókai Színház.

THE JÓKAI THEATRE IN BÉKÉSCSABA

The Vigarda (also called Vigadó – a ballroom open to the public) was built with public funds between 1877 and 1879. It was designed by Andor Halmay and its construction supervised by Ernő Sztraka. It was opened in 1879 and was the first stone theatre in the Great Plains. It was remodelled and enlarged in 1912. It did not have a permanent company until 1954, when the Ministry of Education declared it a theatre. Since 2012 it has been operating as the Jókai Theatre of Békéscsaba and is financed by the county capital.

CLĂDIREA TEATRULUI JÓKAI DIN BÉKÉSCSABA

Vigarda sau Vigadó a fost construit din donații publice între 1877 și 1879. Planurile au fost făcute de Andor Halmay, iar lucrările au fost conduse de Ernő Sztraka. A fost deschis în 1879 ca primul teatru din Câmpia de Sud-Est a Ungariei și a fost reconstruit și extins în 1912. Până în 1954 nu a avut o trupă permanentă, când Ministerul Educației Populare a înființat un teatru cu sediul în Békéscsaba. Din 2012 aparține reședinței de județ, Teatrul Jókai din Békéscsaba.

OROSHÁZA, NAGYTATÁRSÁNC FÖLDVÁR

A monumentális sáncokkal és árkokkal övezett földvár, az orosházi Nagytatársánc egy egyedi kulturális elem a megyében. Az ősi erődített falak nagy részét mára a mezőgazdasági művelés szinte a földdel tette egyenlővé, ám műholdas képeken vagy légi fotókon kiválóan felismerhetők az ősi sánctüvek domborulatai, az előttük húzóódó sáncárcok. Az avatott szemű látogató láthatja az egykori kapuk nyomait is.

NAGYTATÁRSÁNC EARTHWORKS, OROSHÁZA

Nagytatársánc, a set of earthworks in Orosháza, which is surrounded by formidable ramparts and moats is a unique specimen of cultural heritage in the county. Although most of the original fortified walls have fallen victim to farming, the outlines of the ramparts and the moats can still be seen in satellite and aerial photos. The more observant visitor can even identify the traces of the former gates.

OROSHÁZA, NAGYTATÁRSÁNC, CETATEA DE PĂMÂNT

Cetatea de pământ înconjurată de canale și șanțuri monumentale, Nagytatársánc reprezintă un element cultural unic în județ. Majoritatea zidurilor antice fortificate au fost acoperite de cultivarea agricolă, însă imaginile prin satelit sau fotografiile aeriene au reușit să recunoască reliefulurile vechilor cetăți, șanțurile din fața lor. Vizitatorul cu ochi inițiați poate vedea și urmele fostelor porți.

GYULAI GÖNDÖCS-KERT

Gyula legnagyobb zöldfelületi egysége, a város első közparkja, Göndöcs Benedek indítványozására hozták létre. 1886-ban nyitották meg, 1889-ben átadták a Pavilont (ma Vigadó). 1894-ben kapta a Göndöcs-kert nevet. 1895-ben adták át a múzeumnak szánt építményt (ma Kohán Képtár), 1901-ben az Erkel Ferenc Színikört. 1970-ben épült fel a művelődési ház, és a 40 m magas víztorony tetején napfizikai obszervatóriummal.

GYULA GÖNDÖCS GARDEN

The largest green area in Gyula, the first public park of the city, was created on the initiative of Benedek Göndöcs, and was opened in 1886. In 1889 the Pavilion for cultural events (today's Vigadó) was officially opened. In 1894 the park was named the Göndöcs Garden. The building intended to be the museum (today's Kohán Gallery) was inaugurated in 1895. The Ferenc Erkel Theatrical Group was founded in 1901. The community centre and the 40-meter high water tower with a solar observatory on top were built in 1970.

PARCUL GÖNDÖCS DIN GYULA

Cea mai mare zonă verde din Gyula, și primul parc public al orașului, creat la inițiativa lui Benedek Göndöcs, a fost deschis în 1886, iar în 1889 a fost predată și clădirea Pavilionului (astăzi Vigadó). În 1894 primește denumirea de Grădina Göndöcs. În 1895 a fost predată clădirea destinată muzeului (acum Galeria Kohán), iar în 1901 Grupul de Teatru Ferenc Erkel. Se construiește Casa de Cultură în 1970 și un turn de apă cu înălțimea de 40 de metri ce are pe acoperiș un observator de fizică solară.

GYULAI VÁR

Gyula belvárosában áll Közép-Európa egyetlen épen maradt síkvidéki, gótikus téglavára, amit 1405-ben kezdtek építeni. Az egykori gyulai vár a mainál jóval nagyobb volt, csak a legrégebbi építésű belső és az ezt körülvevő derékvár maradt meg a kaputoronnyal. 2003-2005 között felújították, jelenleg 22 helyisége látogatható. A várudvaron és a vár melletti tavon működik a nemzetközi hírű Gyulai Várszínház.

GYULA CASTLE

In the centre of Gyula stands the only Gothic brick castle of Central Europe that has remained intact. The fortress was built in 1405. The former Gyula castle was much larger than what can be seen today, as only the oldest inner castle, the walls surrounding it, and the gate tower remain. It was renovated between 2003 and 2005 and 22 exhibition rooms were opened to the public. In the castle yard and on the nearby lake the internationally renowned Gyula Castle Theatre presents performances.

CETATEA DIN GYULA

Este situată în centrul orașului Gyula fiind singura cetate din cărămidă intactă dintre cetățile din câmpie ale Europei Centrale din anii 1405. Fosta cetate a fost mult mai mare, au rămas construcțiile interioare cât și zidurile fortăreței și bastionul. Renovată între anii 2003-2005 oferă vizitatorilor 22 de săli. În curtea cetății și pe scena lacului de lângă cetate au loc spectacolele renumitului Teatru Cetății din Gyula.

BODOKI KÁROLY VÍZÜGYI MÚZEUM

A Hosszúfoki szivattyútelep a Kettős-Körös jobb partján, Mezőberény és Békés között található, feladata a Körös jobb oldalának belvízvédelmére volt. A telepet a kor akkori legkorszerűbb technikájával szerelték fel. A 70-es évek árvizei sok vízgépet, vízügyi épületet tönkretettek, ekkor határoztak egy múzeum létrehozásáról, ahol a még fellelhető gépeket, eszközöket bemutatják. A múzeum 1974-ben nyílt meg.

THE KÁROLY BODOKY WATER MANAGEMENT MUSEUM

The pumping station at Hosszúfok on the right bank of the Kettős-Körös River between Mezőberény and Békés was built to protect the area along the right bank from floods. The equipment installed at the pumping station represented the state-of-the-art technology available at the time. The floods in the 1970s damaged a large number of machines and buildings involved in flood protection, and it was then that it was decided to establish a museum displaying the machines and tools still available. The museum was opened in 1974.

MUZEUL APELOR KÁROLY BODOKI

Stația de pompare Hosszúfok este pe malul drept al Crișului Dublu, între Mezőberény și Békés, sarcina acesteia fiind de a proteja partea dreaptă a Crișului. Stația de pompare a fost dotată cu cea mai modernă tehnologie a timpului. Inundațiile din anii 1970 au distrus multe motoare de apă cât și clădirea administrației bazinale, și s-a decis să se înființeze un muzeu în care să fie prezentate mașinile și uneltele care mai existau. Muzeul a fost deschis în 1974.

ENDRŐDI CSIZMADIA ÉS CIPÉSZ HAGYOMÁNYOK

A lábbelikészítés hagyománya a 20. század elejére Endrőd legfontosabb kézműiparává tette a mesterséget, az endrődi parasztcizma és a lovaglőcizma kiváló minősége miatt keresett termék volt egész Békés megyében. A fejtett kézműipari hagyományokra épült az egykori Endrődi Cipész Szövetkezet (ENCI). A ma is működő cipész vállalkozások tovább éltetik a két évszázados lábbelikészítő hagyományokat.

BOOTMAKING AND SHOEMAKING TRADITIONS IN ENDRÖD

The tradition of making shoes and boots in Endrőd became significant at the start of the 20th century. The peasant boots and horse-riding boots were of excellent quality and were sought-after products not only in Békés County. The Endrőd Shoemakers Society was found on the developing handicraft traditions. The shoe- and boot-making businesses still operating today carry on the two-century tradition of this craft.

CIZMĂRIA DE ENDRÖD ȘI TRADIȚII DE PANTOFAR

La începutul secolului al XX-lea, tradiția de fabricare a încălțămintei realizate manual a făcut să fie cea mai importantă meserie din Endrőd. Datorită calității excelente a cizmelor țărănești și a cizmelor de călărie, au fost cele mai căutate produse în întregul județ Békés. Fosta cooperativă de încălțămintă Endrőd (ENCI) a fost construită pe tradițiile meșterilor artizani din trecut. Tradiția de fabricare a încălțămintei de două secole este continuată de firmele de încălțămintă din zilele actuale.

BÉKÉSCSABAI ISTVÁN MALOM

1853-ban építette Pain Antal hamburgi gépész. Rosenthal Márton és fiai emelték a hazai malomipar legmodernebb üzemévé, országosan a legjobb híró malomként tartották számon. A II. világháború után államosították, bővítették és fejlesztették, ekkor vette fel az István malom nevet. A privatizáció után a malomban leállt a termelés, jelenleg a szomszédos lisztraktárral együtt 150 éves működés után üresen áll.

ISTVÁN MILL, BÉKÉSCSABA

The mill was built in 1853 by Antal Pain, an architect from Hamburg. Márton Rosenthal and his sons made it the most modern specimen of the mill industry of the day, and it was considered the best mill in Hungary. It was nationalised, enlarged, modernised and named István Mill after World War II. Its operation was discontinued after privatisation. Both the mill and the adjoining flour warehouse currently stand empty, after 150 years in operation.

MOARA ISTVÁN DIN BÉKÉSCSABA

A fost construită în 1853 de Antal Pain, un inginer mecanic din Hamburg. Márton Rosenthal și fiii lui au ridicat-o la cea mai modernă moară din industria morăritului, fiind considerată cea mai cunoscută moară din țară. După al doilea război mondial, a fost naționalizată, extinsă și dezvoltată, după care a luat numele de Moara István. După privatizare, moara și-a încetat producția, iar acum, împreună cu depozitul de făină vecin, este gol după 150 de ani de funcționare.

OROSHÁZI ÜVEGIPAR

Az orosházi üvegyár 1963-ban indult öblösüvegek készítésével, majd szükségessé vált az építőipar és járműipar igényeit kielégítő síküveg előállítás. Az évek során több tulajdonosváltáson és fejlesztésen esett át, szétvált a sík és öblösüvegyártás, jelenleg ez a két gyár működik Orosházán, mindkettő amerikai tulajdonban. Fél évszázada Orosháza a hazai sík- és öblösüvegyártás nagyhatalma, az orosházi üvegyártás egyenlő a magyarországi üvegyártással.

GLASS MANUFACTURING IN OROSHÁZA

The glassworks in Orosháza opened in 1963 to manufacture container glass. Later, it satisfied the demand for flat glass in construction and vehicle manufacturing. The glassworks has changed hands and undergone upgrades on numerous occasions over the years. The manufacturing of container glass and flat glass has been separated, and both are now controlled by a US owner. Orosháza has been the centre of, and has been synonymous with, the production of container and flat glass in Hungary for 50 years.

FABRICA DE STICLĂ DIN OROSHÁZA

Fabrica a pornit în 1963 cu producerea sticlelor de formă curbă, fiind necesar să se producă și sticlă geam care să răspundă nevoilor industriei construcțiilor și industriei de autovehicule. De-a lungul anilor au fost schimburi de proprietari dar și o creștere în dezvoltare, s-au despărțit fabricarea sticlei de geam și sticlă curbă, cele două fabrici funcționează și azi în Orosháza, ambele în proprietate americană. De jumătate de secol Orosháza are cea mai mare producție de sticlă de geam și de sticlă curbă din Ungaria, iar producția de sticlă din Orosháza este echivalentă cu producția de sticlă din Ungaria.

DÉVAVÁNYAI TÁNCOK

A II. világháború után megyénkben tánc kutatás kezdődött, ami Dévaványára is kiterjedt. Cél a megyében fellelhető paraszttáncok és zenék gyűjtése, színpadra vitele volt. Dévaványán a gyűjtés régi stílusú ugrósokat, csárdásokat, verbunkokat, eszközos pásztortáncokat derített fel. A kutatásról 1957-ig vannak adatok, Mahovics Tamás 50 év után folytatva a gyűjtést segíti ezen táncok színpadra kerülését.

THE FOLK DANCES OF DÉVAVÁNYA

Research into the folk dances of Hungarian counties began after World War II, and this included the town of Dévaványa. The aim of the research was to collect peasant folk dances and the accompanying music, and adapt them for the stage. The dances first collected in Dévaványa were the ugrós ("jumping dances"), csárdás (a national dance), verbunk (the name being derived from the German verb 'werben' meaning 'to recruit') and eszközos pásztortánc (shepherds' dances using the tools of their profession). The last data from the research are from 1957. Tamás Mahovics resumed research after 50 years and is now engaged in staging these dances.

DANSURILE DIN DÉVAVÁNYA

După cel de-al doilea război mondial, s-au făcut cercetări despre dansurile din județul nostru, cuprinsă fiind și Dévaványa. Scopul a fost să colecteze dansurile și muzica populară din județ și să fie prezentate pe scene. În Dévaványa s-au descoperit vechi stiluri de sărituri, ciardașuri, dans popular maghiar, verbunkuri, dansuri folosite de dansatorii ciobani. Cercetările sunt din 1957 și după 50 de ani Tamás Mahovics, continuă colectarea și ajută la punerea acestor dansuri în scenă.

A BÉKÉSI VESSZŐFONÁS

A vesszőkötés a legnépszerűbb házi iparágak közé tartozott ott, ahol fűzfáligetek voltak. Békésen kevés olyan család volt, aki ne kötődött volna a kaskötéshez (gazdasági célra szolgáló kaszfajátakat készítő földműves) vagy a kosárfonáshoz (kosarakat fonó hivatásos mester). A Békésen készített karkosár, utazókosár, virágkosár, kerti és egyéb bútorok hamar kedvelté és az ország piacain is keresetté váltak.

THE ART OF WEAVING IN BÉKÉS

Weaving used to be the most popular cottage industry in places with groves of willow trees. There was hardly a family in Békés not involved in wicker-weaving (farmers manufacturing wickers for business purposes) or basket-weaving (artisans manufacturing baskets). Hand baskets, wickers used during journeys, flower/plant baskets and garden and other furniture manufactured in Békés were soon in demand and much sought after throughout Hungary.

ÎMPLETITURĂ DE NUIE DIN BÉKÉS

Împletitul de nuiele a fost una dintre cele mai populare meșteșuguri gospodărești acolo unde erau lunci de răchită. Cele mai multe familii din Békés se ocupau cu împletirea coșurilor din nuiele ce deserveau pe agricultori (artizani de profesie în împletirea coșurilor). Coșurile din nuiele, coșurile de călătorie din nuiele, coșurile pentru flori, mobilierul de grădină din nuiele făcute în Békés, au fost repede îndrăgite și foarte căutate pe piețele din țară.

TRANOSCIUS

Békéscsaba újratelepülésekor a Felvidékről érkező szlovák lakosság hozta magával, a liturgia alkalmával és a hétköznapi életben használták. A Juraj Tranowsky lelkész által összeállított énekeskönyvből tanították olvasni a gyerekeket, esküvő és konfirmáció alkalmával ajándékozták, az otthonokban kiemelt helyen tartották. Díszes rézborítással látták el, csuklós pántok fogták össze, a fedlapokat kapcsok zárták.

JIŘÍ TŘANOVSKÝ

Copies of the book of hymns compiled by the Slovak priest Jiří Třanovský (George Tranoscius, 1592–1637) were brought to Békéscsaba by Slovak settlers during the resettlement of the city. The book was used to teach children to read, presented as a wedding or confirmation gift and kept at a distinguished place in the home. It was embellished with copper plates, and held together with hinges and closed with clasps.

TRANOSCIUS SAU CARTEA DE CÂNTECE LUTERANĂ

Când s-a repopulat Békéscsaba cu slovaci din Slovacia de Sud, aceștia au adus-o cu ei, și o foloseau cu ocazia liturgiilor și-n viața de zi cu zi. Preotul Luteran Juraj Tranowsky a redactat cartea de cântece din care se-nvățau copii să citească, o cadoreau la confirmări, la nunți și avea loc de cinste în locuințe. Avea ornamentație de aramă, o cuprindea o bandă cu încheieturi care închidea copertile cu clame de cupru.

TEVAN ANDOR KÖNYVMŰVÉSZETI ÉS KIADÓI TEVÉKENYSÉGE

Tevan Andor Bécsben sajátította el a könyvművészeti ismereteket, majd átvette apjától a korábban vásárolt műhelyt, és fejlesztette könyvkészítésre alkalmas nyomdává. Tudósa volt mesteriségének, a könyvkultúra tovább fejlesztésén, megújításán túl könyvei tipografizálásával új utat tört a magyar könyvnyomtatás és könyvkötészet történetében. A magyar könyvművészet legnemesebb hagyományainak folytatója volt.

THE PRINTER AND PUBLISHER ANDOR TEVAN

Andor Tevan learnt the art of printing in Vienna and went on to take over the workshop that his father had earlier purchased, and turned it into a printing house for books. He was a master of his craft. In addition to reviving and further developing printing, he also pioneered a special typography for the books that he printed. He continued the honourable tradition of printing in Hungary.

ARTA TIPOGRAFICĂ ȘI ACTIVITATEA EDITORIALĂ A LUI ANDOR TEVAN

Andor Tevan a dobândit artă tipografică la Viena, apoi a preluat atelierul pe care tatăl său îl cumpărase și la dezvoltat într-o tipografie corespunzătoare pentru editarea cărților. Cunoscător al meseriei a deschis noi căi în istoria de editare, tipografiere și legare a cărții dezvoltând cultura pentru carte în Ungaria. A fost continuatorul celor mai nobile tradiții ungurești în arta cărții.

MUNKÁCSY MIHÁLY MŰVÉSZETI ÖRÖKSÉGE

Munkácsy Mihályt - aki Békéscsabán volt asztalosinas - a legegyetemesebb magyar festőnek tartják. Életművének Békéscsabán őrzött szelete a helyi múzeum gyűjteményének fontos része. A 10 festményből és 9 grafikai lapból álló kollekció, az 576 tételből álló relikviagyűjtemény olyan jelentőségű, melynek bemutatását és a festő személyét övező kultusz ápolását Békéscsaba és a múzeum fontos feladatának tekinti.

THE LEGACY OF MIHÁLY MUNKÁCSY

Mihály Munkácsy, who once was a cabinet maker's apprentice, is considered to be the most universal Hungarian painter. The pieces on display in Békéscsaba constitute an important part of the local museum. The collection of 10 paintings, 9 pieces of graphic art and 576 relics is of such significant that Békéscsaba and the museum believe that it is important that it should be exhibited and the cult of the painter cherished.

MOȘTENIREA ARTISTICĂ A LUI MIHÁLY MUNKÁCSY

Mihály Munkácsy - care a fost ajutor de tâmplar în Békéscsaba - este considerat cel mai universal pictor maghiar. O parte a operei sale păzită la Békéscsaba este importantă colecție a muzeului local. Cele 10 picturi, colecția de 9 grafici și colecția de 576 de relicve, este de o importanță atât de mare încât Békéscsaba și muzeul consideră că este o sarcină importantă de a prezenta și de a cultiva cultul din jurul pictorului.

BALASSI TÁNCGYÜTTES TEVÉKENYSÉGE

1947-ben az „Árpád” cserkészcsapat regös rajaként kezdte tevékenységét az alapító Gécs Jenő cserkésztsízt irányításával. 1948 után vette fel az együttes a Balassa majd a Balassi nevet. 1948-91 között Born Miklós volt, jelenleg Mlinár Pál a művészeti vezető. A 70 éves együttes repertoárjában megtalálhatóak a hazánkban élő nemzetiségek táncai. Előadásaiukat hagyományos parasztdzénét játszó zenekar teszi teljessé.

THE BALASSI FOLKDANCE GROUP

It started in 1947 as a regös ("minstrel") division of the Árpád boy scouts under the supervision of scoutmaster Jenő Gécs. It was first named Balassa, then Balassi after 1948. The artistic director between 1948 and 1991 was Miklós Born. Currently, it is Pál Mlinár. The repertoire of the 70-year-old folkdance group includes the dances of ethnic minorities in Hungary. An ensemble playing traditional peasant music accompany the dancers.

ACTIVITATEA FORMAȚIEI DE DANS BALASSI

Și-a început activitatea în 1947 ca și formațiunea de cercetași Árpád, sub conducerea comandantului de cercetași Jenő Gécs. După 1948 și-a schimbat numele în formația Balassa mai târziu în Balassi. Între anii 1948-1991 a fost regizor artistic Miklós Born, actualmente este Pál Mlinár. Repertoriul de 70 ani al formației cuprinde dansurile naționalităților conlocuitoare din patria noastră. Spectacolele sunt fascinante cu muzică populară autentică.

THÉK ENDRE MUNKÁSSÁGA

Az orosházi születésű Thék Endre asztalosműhelyét 1872-ben nyitotta meg Budapesten, melyet gőzgéppel is felszerelt. Megvásárolta a Taurisz bútorgyárat, ami 1885-re a legnagyobb és legjobban gépesített bútorgyár lett. Az 1890-es évektől már zongorát is gyártott. Ő volt az első asztalos, aki a nagyüzemi bútorgyártást megszervezte. A Thék-féle gyárban készültek a Parlament berendezései is.

FURNITURE BY ENDRE THÉK

Orosháza-born Endre Thék opened his cabinetmaker's shop, which was also equipped with a steam machine, in Budapest in 1872. He then purchased the Taurisz Furniture Factory, which had become the largest and the most fully mechanised by 1885. From the 1890s, it began manufacturing pianos. He was the first cabinet-maker to organise large-scale furniture manufacturing. The furniture in the building of the Hungarian Assembly was manufactured in the Thék Factory.

ACTIVITATEA LUI ENDRE THÉK

Endre Thék născut în Orosháza a înființat în Budapesta anul 1872 un atelier de tâmplărie echipat cu un motor cu abur. A cumpărat fabrica de mobilier Tauris, care a devenit din 1885 cea mai mare și mai mecanizată fabrică de mobilă. Din 1890 a început să fabrice și piane. El a fost primul tâmplar care a organizat producția de mobilier la scară largă. În fabrica lui Thék au fost făcute interioarele din Parlament.

A MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM ÉPÜLETE ÉS GYŰJTEMÉNYE

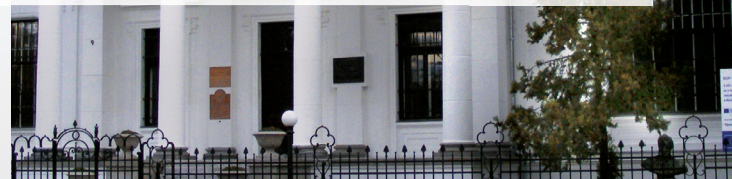
A múzeum jogelődjét 1899-ben alapították, a Békéscsabai Múzeum-Egyesület 1914-re építtette fel a Közművelődés Házát. A múzeum 1951-ben vette fel Munkácsy Mihály nevét. Gyűjteményében több mint 250.000 régészeti, 11.000 néprajzi, 64.000 történeti dokumentum, 32.000 természettudományi tétel szerepel. Világviszonylatban is kiemelkedő a Munkácsy gyűjtemény, ami 576 relikviát és 10 festményt tartalmaz.

THE BUILDING AND COLLECTION OF THE MIHÁLY MUNKÁCSY MUSEUM

The legal predecessor of the museum was founded in 1899. The Museum Society of Békéscsaba had erected the House of Public Education by 1914. The museum was named after Mihály Munkácsy in 1951. Its collection consists of 250,000 archeological, 11,000 ethnographic and 64,000 historical documents and 32,000 items of natural history. The Munkácsy Collection, which comprises 576 relics and 10 paintings, is outstanding even by international standards.

CLĂDIREA ȘI COLECȚIA MUZEULUI MIHÁLY MUNKÁCSY

Predecesorul legal al muzeului a fost înființat în 1899, iar Asociația Muzeului Békéscsaba a construit Casa de Educație Publică până în 1914. Muzeul a fost numit după Mihály Munkácsy în 1951. Colecția include peste 250.000 de documente arheologice, 11.000 de documente etnografice, 64.000 de documente istorice și 32.000 de articole științifice naturale. Colecția Munkácsy, care conține 576 de relicve și 10 picturi, este remarcabilă la nivel mondial.

ÁRPÁD-KORI RÉGÉSZETI LELŐHELY OROSHÁZÁN

Ez az egyetlen olyan település eddig a Kárpát-medencében, ahol egy muszlim közösség telepe és temetője előkerült. Az Árpád-kor középső szakasza csapadékosabb volt, így egy összetett rendszer részeként jelent meg itt egy pénzváltással is foglalkozó muszlim közösség az Orosháza, Bónum régészeti lelőhelyen. Egykori hagyatékukban 400 feletti települési objektum, 180 temetkezés vált ismertté az évek során.

ARCHAEOLOGICAL SITE FROM THE ÁRPÁD ERA IN OROSHÁZA

Orosháza is the only place in the Carpathian Basin where the settlement and the cemetery of a Muslim community have been discovered. The mid-period of the Árpád era was wetter, as a result a Muslim community engaged in money-changing arrived at the Bónum archeological site in Orosháza. Their legacy contains over 400 artefacts and 180 burial sites.

SITUL ARHEOLOGIC DIN OROSHÁZA

Este singura așezare din Bazinul Carpatic până acum, unde a fost descoperită o colonie și un cimitir al unei comunități musulmane. Perioada mijlocie a epocii Árpád a fost mai ploioasă, astfel încât, ca parte a unui sistem complex, a existat o comunitate musulmană care se ocupa și cu schimb valutar, găsit în situl arheologic Orosháza, Bónum. Astfel o moștenire de 400 de așezări și 180 de morminte din trecut au devenit cunoscute.

OROSHÁZI SZÁLÁN VARROTT SZŐRHÍMZÉS

A keresztszemes hímzés egyik formája, alapanyaga olyan kender-vászon, amelynek hosszanti és keresztszállai azonos vastagságúak. Hímző fonala gyapjú, ezért népi elnevezése a szőrhímzés. A minta a szálak számolásával hímzett keresztszemek során születik. Egyedi színvilág és motívumok jellemzik. Az első ilyen jellegű hímzések a XVIII. század második, valamint a XIX. és XX. század első felében készültek.

THE CROSS-STITCHING TECHNIQUE IN OROSHÁZA

'Szálán varrott szőrhímzés' is a cross-stitching technique applied to hemp canvas with vertical and horizontal threads of equal breadth. The embroidery yarn used is made from wool, hence the name of the technique. Patterns evolve as threads are counted on the fabric. Both the colours and the motifs used are specific to this type of embroidery. This technique was popular from the second half of the 18th century through to the first half of the 20th century.

BRODERIA FIR DE PĂR CUSUT PE ȚESĂTURĂ DIN OROSHÁZA

Forma de broderie în cruce are material de bază o pânză de cânepă cu axe longitudinale și cu secțiune transversală de aceeași grosime. Firul de broderie este lână, deci numele folcloric este broderia fir de păr. Modelul este creat prin fire de broderie cu brodare încrucișată. Caracteristic sunt motivele și culorile unice. Prima broderie de acest fel este cea din secolul XVIII. și secolul al XIX-lea și în prima jumătate secolului XX.

KÁDÁR FERKÓ MUNKÁSSÁGA

Hagyományörző tevékenységét gyermekként kezdte: a dédapjáról készült fotókat, az általa készített hangszereket, festményeket, személyes tárgyait őrizte meg, felkutatta és archiválta a róla szóló publikációkat és zenei felvételeket. Az idők során Magyarország legnagyobb néprajzi képeslap kiadójává vált. Tanult mestersege fényképész, ez adta az újabb ötletet: életre hívta a vándorfotózás modern formáját.

FERKÓ KÁDÁR'S CAREER

Ferkó Kádár showed an interest in traditions at an early age. He collected photos and personal belongings of, as well as the musical instruments and paintings created by his great-grandfather. He collected and archived publications about him and recordings of his music. Over time, he became the largest publisher of ethnography-themed picture postcards. He was a photographer by profession, which gave him the idea of creating and pursuing a modern form of travelling photography.

ACTIVITATEA LUI FERKÓ KÁDÁR

Activitatea pentru păstrarea tradițiilor a început-o de copil. A căutat fotografiile străbunicului său, instrumentele muzicale pe care le-a făcut, picturi, obiecte personale, a strâns, cercetat și arhivat publicații și înregistrări muzicale despre el. De-a lungul timpului el a devenit cel mai mare editor de carte poștală etnografică din Ungaria. A învățat meseria de fotograf fapt ce i-a dat o idee nouă: a luat ființă forma modernă a fotografiilor ambulanți.

KÖRÖSMENTI TÁNCÉGYÜTTES

Az 1967-ben alakult gyomaendrői együttest a népi kultúra fejlesztése, a népzene, a néptánc megszerettetése, igényes művelése jellemzi. A táncegyüttes az elmúlt 4 évtizedben szinte minden díjat magáénak tudhat, mely a hazai néptánc mozgalomban elnyerhető. Kiváló Minősítéssel rendelkezik. Az együttes olyan közösség, amely a maga erejével, tehetségével a szülőföld kulturális életében meghatározó szerepet tölt be.

THE RIVER KÖRÖS DANCE GROUP

This group from the town of Gyomaendrőd focuses on the development of folk culture, and the popularisation and cultivation of folk music and folk dancing. Over the last four decades, the dance group has won almost every award offered by the Hungarian folk dance movement, and so boasts an excellent record. The group is a collective that plays an important role in the cultural life of Hungary due to its strength and talent.

ANSAMBLUL DE DANS KÖRÖSMENTI

Ansamblul de dans Körösmenti s-a format în 1967 în Gyomaendrőd și este caracterizat de exigența cu care cultivă dragostea pentru dezvoltarea muzicii, dansului și culturii populare. În cele 4 decenii trecute au obținut aproape toate premiile din țară în mișcarea dansului popular. Dispune de o calificare eminentă. Ansamblul este o colectivitate care prin propria putere și talent împlinește un rol determinant în viața culturală a locului natal.

A KNEREK SZELLEMI ÖRÖKSÉGE GYOMÁN ÉS AZ EGYETEMES KULTÚRÁBAN

Az 1882-ben alapított nyomda az egyetemes kultúra szelete. A Kner család és leszármazottai maradandót alkottak a hazai és nemzetközi nyomdászati, könyvművészet, reklámgrafika világában. A két világháború közötti időszakban a magyar művészi könyvkiadást a Kner név fémjelezte: a kiadványok külleméről a legnagyobb elismeréssel szóltak a nyomdász-tipográfus szakma hazai és külföldi szaktekintélyei.

THE INTERNATIONAL CULTURAL LEGACY OF THE KNER FAMILY

The printing house founded by Izidor Kner in 1882 is part of Hungarian and international cultural legacy. The Kner family and their descendants excelled in printing, bookbinding and graphic design both nationally and internationally. The Kner name was a hallmark of artistic printing in Hungary between the two world wars. The look of the Kner publications won accolades from acclaimed national and international authorities on printing and typography.

PATRIMONIUL INTELECTUAL AL FAMILIEI KNER DIN GYOMA ȘI ÎN CULTURA UNIVERSALĂ

Fondată în 1882, reprezintă o felie de cultură universală. Familia Kner și urmașii săi au făcut o impresie de durată în lumea tipografiei interne și internaționale, a artei de carte și a graficii publicitare. În perioada dintre cele două războaie mondiale, editarea de carte artistică maghiară a fost marcată de numele Kner: cea mai mare recunoaștere a apariției publicațiilor a fost dată de experții maghiari și străini ai profesiei în arta tipografiei.

SZARVAS VÁROS KÖNYVTÁRÁNAK RÉGI GYŰJTEMÉNYE

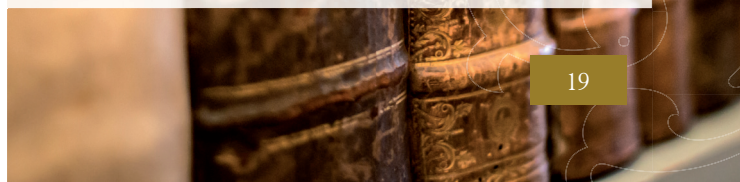
A szarvasi gimnáziumhoz tartozó könyvtár sokáig az egyetlen és a leggazdagabb könyvtár volt a régióban. A régi gyűjtemény majd 40 ezer kötetet a múzeum épületében őrzik, védett, muzeális anyaggá nyilvánították. Elsősorban tudományos és kutatási célokat szolgál. A könyvtár gyűjteményként is muzeális érték, de gazdag olyan gyűjtemény-egységekben, amelyek jelentős művelődéstörténeti értéket képviselnek.

OLD COLLECTION OF THE SZARVAS TOWN LIBRARY

The library belonging to the Szarvas grammar school was for a long time the only and the richest library in the region. The 40,000 volumes of the Old Collection are kept in the museum building. It is a protected, valuable collection that serves mainly academic and research purposes. The collection has heritage value in itself, but is also rich in documents that are valuable from a cultural history perspective.

COLECȚIA VECHĂ A BIBLIOTECII DIN ORAȘUL SZARVAS

Pentru mult timp, biblioteca liceului din Szarvas a fost singura și cea mai bogată bibliotecă din regiune. Cele aproape 40.000 de volume ale vechii colecții sunt păzite și protejate în clădirea muzeului și au fost declarate un material muzeal protejat. Servesc în primul rând în scopuri științifice și de cercetare. Biblioteca cu colecțiile sunt, de asemenea, o valoare muzeală, dar este bogată în colecții unitare care reprezintă o valoare culturală istorică.

SZARVASI TESSEDIK TÁNCGYÜTTES

1968-ban Ruzs Molnár Ferenc vezetésével alakult meg, tagsága a Tessedik Sámuel Mezőgazdasági Főiskola hallgatóiból került ki. 1983-ban Putnoki Elemér irányításával egy másik táncos gárda is összefogott Szarvason, a két csapat 1984-ben Tessedik Táncgyűttes néven egyesült, ekkor kezdődött az utánpótlásnevelés. Célul tűzték ki a Kárpát-medence magyar és nemzetiségi táncgyűjteményeinek őrzését, átörökítését.

SZARVAS TESSEDIK DANCE GROUP

The Szarvas Tessedik Dance group was formed in 1968 under the leadership of Ferenc Ruzs Molnár. Its members were students from Tessedik Sámuel Agricultural College. In 1983 another dance group was formed in Szarvas whose leader was Elemér Putnoki. The two dance groups united in 1984 under the name of Tessedik Dance Group. At that time, the education of the younger generation began. The aim of the group was to preserve and pass on the Hungarian and ethnic dance traditions of the Carpathian Basin.

FORMAȚIA DE DANS TESSEDIK DIN SZARVAS

Formația a fost fondată în 1968 sub conducerea lui Ferenc Ruzs Molnár, iar membrii au fost studenți veniți de la Facultatea Agricolă Sámuel Tessedik. În 1983 s-a reunit cu o altă echipă de dans condusă de Elemér Putnoki. Cele două echipe s-au unit în 1984 la Szarvas, sub numele de Formația de Dans Tessedik. Scopul a fost acela de a păstra și de a transmite tradițiile de dans maghiare și naționale ale Bazinului Carpatic.

ORLAI PETRICS SOMA ÉLETMŰ

Az 1822-ben született Orlai a legjelentősebb mezőberényi festőművész. Ő a legismertebb Petőfi-portrét festője, Munkácsy Mihály támogatója, „Milton”-jának témaadója is. A magyar történelmi és kultúrtörténeti festészet megteremtője. Az első, hazai művészeket támogató egyesület, a Magyar Képzőművészeti Társulat egyik alapítója. Életműve meghatározó nemcsak Mezőberényben, hanem az egész országban is.

THE OEUVRE OF SOMA ORLAI PETRICS

Soma Orlai Petrics, the most significant painter from Mezőberény, was born in 1822. He is the most famous portrait painter of Petőfi. As a supporter of Mihály Munkácsy, he provided the topic for Munkácsy's Milton. He is the creator of Hungarian historical and cultural history painting. He was the founder of the Hungarian Fine Arts Association, which supports Hungarian artists. His lifework is important not only in Mezőberény, but also all over the country.

OPERA DE VIAȚĂ A LUI SOMA ORLAI PETRICS

Născut în 1822, Orlai este cel mai însemnat pictor din Mezőberény. A fost cel mai cunoscut portretist al lui Petőfi, susținătorul lui Mihály Munkácsy, căruia i-a dat ideea temei picturii "Milton". Este creatorul picturii maghiare istorice și cultural istorice. Este fondatorul asociației pentru sprijinirea pictorilor maghiari și unul dintre fondatorii Societății de Arte Plastice din Ungaria. Viața lui a fost un factor determinant nu numai în Mezőberény, ci și în întreaga țară.

MOKRY SÁMUEL BÚZANEMESÍTŐ MUNKÁSSÁGA, ÉLETMŰVE

Az első hazai búzanemesítő, aki aszálynak ellenálló, nagyobb kalászu és szemű búzát nemesített. Azt vallotta, hogy a nemesítés célja a természet adta lehetőségek minél nagyobb mértékben való kihasználása, ezért nemes válfajokat kell előállítani. A búzanemesítés elkezdésével beindult a magyar búzafajták minőségének javítása. A Magyarországon termelt búzából jelentős mennyiség került Európa nyugati felére.

THE WORK OF THE WHEAT BREEDER SÁMUEL MOKRY

He was the first Hungarian wheat breeder who produced wheat that could resist drought, and had larger ears and grains. He said that the purpose of breeding was to make greatest use of the opportunities afforded by nature. In order to achieve this, you must produce noble varieties. With the beginning of wheat-breeding the process of improving the quality of Hungarian wheat had begun. A significant amount of Hungarian wheat is exported to Western European markets.

ACTIVITATEA DE ÎNNOBILARE A GRÂULUI ȘI OPERA DE VIAȚĂ AL LUI SÁMUEL MOKRY

Primul înnobilator de grâu din Ungaria, care a ameliorat un grâu mai rezistent la secetă, cu spic și bob mai mare. Declară că țelul înnobilării este folosirea posibilităților date de natură în măsură cât mai mare, cu soiuri înnobilate. Cu începerea înnobilării grâului Unguresc s-a început corecția calității soiurilor de grâu. Din grâul produs în Ungaria o cantitate semnificativă a ajuns în partea de Vest al Europei.

MEZŐHEGYES VÁROS HELYTÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNYE

2003-ban nyílt meg Békés megye legnagyobb helytörténeti gyűjteménye, ami egy-fajta tudományos műhely, helytörténeti adatbázis. Látható a cukorgyár történetét bemutató tárlat, van régészeti gyűjtemény, néprajzi és helytörténeti, technikatörténeti és közlekedési kiállítás. 2012-ben adták át a „Testvérvárosok termét”, bepillantathunk a ménesbirtok életébe. Az állandó kiállítások mellett időszaki tárlatok is láthatók.

THE LOCAL HISTORY COLLECTION OF MEZŐHEGYES

The largest local history collection of Békés County opened in 2003, and is both an academic workshop, and a local history database. There is an exhibition on the history of the sugar factory, an archaeological collections, and exhibitions on ethnography and local history and the history of technology and transport. In 2012, the Hall of Twin Towns was inaugurated. Visitors can get an insight into the life of stud farms. In addition to permanent exhibitions, temporary exhibitions can also be seen.

COLECȚIA DE ISTORIE LOCALĂ A ORAȘULUI MEZŐHEGYES

Cea mai mare colecție de istorie locală din județul Békés a fost deschisă în 2003, un fel de atelier științific, o bază de date a istoriei locale. Există o expoziție care prezintă istoria fabricii de zahăr, o colecție arheologică, a istoriei etnografiei locale, a tehnicii locale și a transportului. În 2012 a fost predată Sala Orașelor Înfrățite, putând arunca o privire la viața hergheliei. Pe lângă expozițiile permanente, au loc și expoziții temporare.

LADICS POLGÁRHÁZ ÉS GYŰJTEMÉNYE

A Ladics család hagyatéka egyedülálló történeti dokumentuma a vidéki polgárság életének a dualizmus korában és a két világháború között. Magába foglalja a család XIX. század elején épített lakóházát, annak teljes bútorzatát, a családtagok személyes és használati tárgyait, valamint a családi könyvtárat és dokumentum-gyűjteményt. A Ladics-házban a hagyatékmúzeumi részéből 1989-ben állandó kiállítás nyílt.

LADICS CIVIL HOUSE AND COLLECTION

The Ladics family legacy is a unique historical document about the life of the rural bourgeoisie in the era of dualism and between the two world wars. The legacy comprises the family house built at the beginning of the 19th century, its complete furniture, the personal belongings and objects of the family members and the family library and the document collection. Since 1989, Ladics house has hosted a permanent exhibition on the legacy.

CASA ORĂȘANEASCĂ LADICS ȘI COLECȚIA LOR

Moștenirea familiei Ladics este un document istoric unic al vieții cetățenilor din provincie în epoca dualismului și între cele două războaie mondiale. Moștenirea include casa familiei construită la începutul secolului XIX, mobilier complet, articole personale și de utilitate pentru membrii familiei, biblioteca de familie și o colecție de documente. În casa Ladics, o expoziție permanentă a fost deschisă în 1989 în partea muzeală a imobilului.

A HUDÁK CSALÁD KÉZI SZÖVŐ- ÉS VARRÓMŰHELYE

1989-ben hozta létre Hudák Józsefné, ma családi vállalkozásként működik a népi iparművész és lánya, Hudák Mariann Mesterremek-díjas viseletkészítő vezetésével. Csorvási műhelyükben egyedi zsűriszámmal ellátott termékek készülnek: szőttesek, vásznak és az ezekből készített ruhák, kender, pamut és természetes alapanyagú öltözetek. Francia bársonyból, brokátból és shantungból készülnek zsinóros magyar díszruhák.

HUDÁK HAND-WEAVING AND SEWING WORKSHOP

The weaving shop established by Mrs József Hudák in 1989 is today a family enterprise under the leadership of the folk handicrafts artist and her daughter Mariann Hudák, who has won the Masterpiece Award for costume making. In their workshop at Csorvás, they make individually numbered products: homespun, canvas and clothing made from these and from hemp, cotton and natural materials. They make laced Hungarian decorative clothing from French silk, brocade and shantung (canvas type fabric).

ATELIERUL DE ȚESUT ȘI DE CUSUT MANUAL AL FAMILIEI HUDAK

Fondată în 1989 de doamna Hudák astăzi este o afacere de familie, condus de designer și fiica sa, Mariann Hudák, meșter premiat pentru crearea de vestimentații. În atelierul din Csorvás sunt create produse cu număr de jurizare unicat: pânză și țesături de casă, și din acestea sunt făcute haine, din cânepă, bumbac, haine din materiale naturale. Vestimentația maghiară nobilă de gală cu șnur este făcută din țesături de mătase, catifea franțuzească, shantung și brocart.

BÉKÉS-TARHOSI ÉNEKISKOLA

1946-ban szervezték meg az ország első bentlakásos énekiskoláját. Terméinek az akkor Békéshez tartozó, a mai Tarhos községben található Wenckheim-kastély adott otthont. Az intézmény alapítójának, Gulyás Györgynek a célja a falvak tehetséges gyermekeinek zenei nevelése volt. Rövid idő alatt országos hírévé vált az intézmény, növendékei közül sok ismert zeneszerző, közművelődési szakember, ének-zene tanár került ki.

BÉKÉS-TARHOS MUSIC SCHOOL

The first boarding music school in Hungary was established in 1946. The classrooms were at Wenckheim castle which belonged to Békés and now to Tarhos. The main aim of György Gulyás, the founder of the institution, was the musical education of talented village children. It had soon gained fame all over the country. Many its students became composers, education experts and music teachers.

ȘCOALA DE MUZICĂ BÉKÉS-TARHOS

În 1946 a fost organizată prima școală de muzică cu internat a țării. Sălile au fost asigurate de Castelul Wenckheim aparținând de orașul Békés, astăzi aparține de localitatea Tarhos. Scopul fondatorului instituției, György Gulyás, a fost educarea copiilor talentați din sate. În scurt timp, institutul a devenit renumit la nivel național, iar mulți dintre elevii săi au devenit cunoscuți compozitori, specialiști în pedagogie, profesori de muzică.

BÉKÉS-TARHOSI ZENEI NAPOK

A Békés-tarhosi Énekiskola diákjai minden évben megtartják öregdiák találkozójukat. Az iskola alapítója 1973-ban javasolta a városnak, hogy emellett évente rendezzenek zenei napokat. 1976-ban volt az első Békés-Tarhosi Zenei Napok, mely azóta minden évben szellemi pezsgést hoz a város életébe. Olyan koncertsorozat ez, ami később hangszeres és karvezetői kurzusokkal, kiállításokkal, anyanyelvi táborral bővült.

BÉKÉS-TARHOS MUSIC DAYS

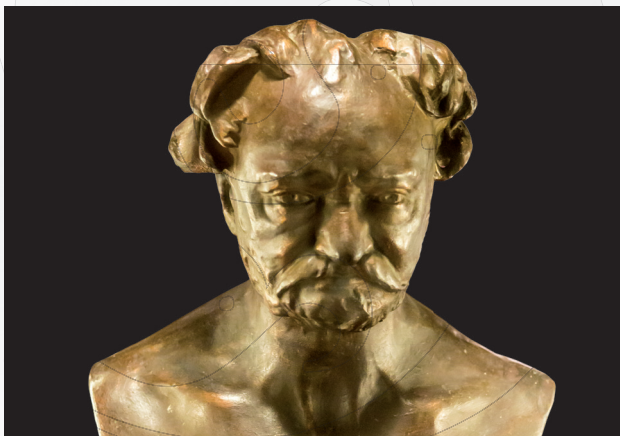
The former students of the Békés-Tarhos Music School hold an annual alumni meeting. In 1973, the founder of the school suggested to the town leaders that they organize musical days every year. The first Békés-Tarhos Musical Days were in 1976, and since then they have brought cultural vibrancy to the life of the town. A series of concerts were held that were later extended with instrumental and conductor courses, competitions, exhibitions and native language camps.

ZILELE MUZICII DIN BÉKÉS-TARHOS

Elevii școlii de muzică Békés-Tarhos în fiecare an țin o reuniune a absolvenților. În 1973, fondatorul școlii a sugerat că ar trebui să se organizeze zilele muzicii ale orașului în fiecare an. În 1976, a fost primul an al Zilelor de Muzică Békés-Tarhos, care de atunci aduce o viață spirituală fervescentă, în fiecare an. Aceste serii de concerte mai târziu au fost extinse prin cursuri instrumentale și de dirijori, expoziții și tabere de limba maternă.

ERKEL FERENC SZÜLŐHÁZA ÉS ÉLETMŰVE

Az Emlékház 1795-ben épült, mint németvárosi iskola és tanítói lakás. Ifj. Erkel József, Erkel Ferenc édesapja 1807-ben kezdte meg itt tanítói munkáját. A hagyomány szerint Erkel a ház sarokszobájában született, itt töltötte gyermekkorát és később is gyakran visszatért ide. A család 1841-ig lakott a házban. Többször restaurálták, majd 2011-ben, Erkel születésének 200. évfordulójára kiállítást hoztak létre.

THE BIRTHPLACE AND OEUVRE OF FERENC ERKEL

The Memorial House was built in 1795 as a German school and teacher's home. József Erkel, the father of Ferenc Erkel, started teaching in that school in 1807. According to tradition, Ferenc Erkel was born in the corner room of the house. He spent his childhood there and later he returned very often. The family lived in the house until 1841. The house has been restored several times, and in 2011, on the 200th anniversary of Erkel Ferenc's birth, an exhibition was created.

CASA PĂRINTEASCĂ AL LUI FERENC ERKEL ȘI OPERA SA

Casa memorială a fost construită în 1795 ca și locuință pentru învățători. Tatăl lui Ferenc Erkel, József Erkel, și-a început aici cariera de învățător în 1807. După cum se povestea, Erkel s-a născut în camera din colț a casei, unde de altfel și-a petrecut copilăria și locul unde a revenit de multe ori. Familia a trăit în casă până în 1841. A fost restaurată de mai multe ori, iar în 2011 a fost deschisă o expoziție cu ocazia celei de-a 200-a aniversare a nașterii lui Erkel.

VÉSZTŐ-MÁGOR TÖRTÉNELMI EMLÉKHELY

Véztőtől 5 km-re nyugatra a Holt-Sebes-Körös bal partján két domb emelkedik, melyek 93,9 méter magasak. 1968-ban próbaásásokat végeztek a dombon, melynek során megtaláltak egy középkori temetőt. 1970-1978-ig folyamatosan tárták fel a Csolt nemzetség monostorát. A középkori falak feltárása közben a mélyebb rétegekben bronzkori telepmaradványok is felszínre kerültek. A falakat műemlékileg konzerválták.

VÉSZTŐ-MÁGOR HISTORICAL HERITAGE SITE

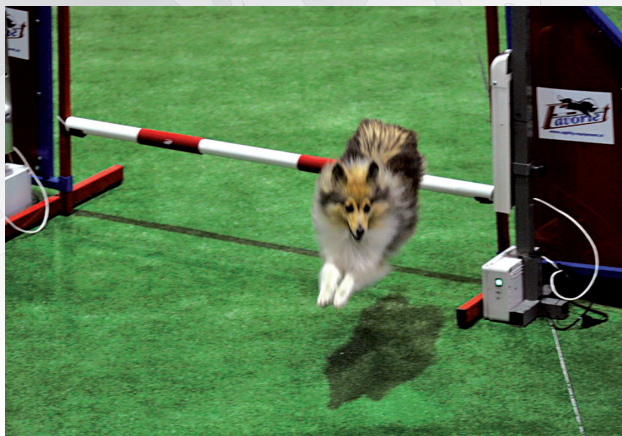
5 km west of Véztő there are two hills on the Holt-Sebes-Körös riverbank, which are almost 95 metres above sea level. In 1968, as the result of experimental excavations on these hills, a medieval cemetery was discovered. The excavation of the monastery of the Csolt family continued from 1970 to 1978. During the exploration of the medieval walls in the deeper layers, the remains of an Bronze Age settlement were exposed. The walls were preserved as monuments.

MEMORIALUL ISTORIC VÉSZTŐ-MÁGOR

La 5 km de Véztő pe malul stâng al Crișului mort, se află două dealuri cu înălțimea de 93,9 metri. În 1968 au început să se facă săpături în timpul cărora a fost descoperit un cimitir medieval. Până în 1970-1978 resturile mănăstirii populației Csolt au fost continuu scoase la iveală. În timpul explorării zidurilor medievale din straturile profunde, au apărut și rămășițele așezărilor rămase din epoca de bronz. Pereții s-au păstrat monumental.

GYULAI KUTYÁS AGILITY SZABADIDŐSPORT KLUB

2001-ben alakult azzal a céllal, hogy megfelelő gazdasági háttérrel biztosítson a 2002-ben megrendezendő III. Keverék és Fajtatiszta Kutya Agility Világbajnokságnak és az I. ParAgility Világkupának. Az eltelt évek alatt 6 világeseményt rendeztek. Az agility egy olyan mozgásforma, amit nehezen ismernek el sportnak, pedig komoly koncentrációt és testi erőnlétet igényel mind a kutya, mind a felvezető gazda részéről.

GYULA DOG LEISURE SPORT AGILITY CLUB

This was established in 2001 with the aim of ensuring an adequate financial background for the Third Mixed and Pure-bred Dog Agility World Championship and the First ParAgility World Cup. Six world events have been organized there. Dog agility is a form of exercise that is not recognized as a sport, but requires serious concentration and physical fitness from both the dog and the host.

CLUBUL SPORTIV PENTRU TIMP LIBER AGILITY PENTRU CĂINI

A luat ființă în 2001 cu țelul de a oferi fond economic adecvat pentru organizarea din 2002 al III-lea Campionat Mondial de Agility pentru câini de rasă și metis și I. Cupă Mondială ParAgility. În anii trecuți au organizat 6 evenimente mondiale. Agility este o formă de mișcare greu recunoscută ca și sport, deși este nevoie de concentrare serioasă și condiție fizică atât pentru câine cât și pentru stăpân.

NÓNIUSZ LÓFAJTA

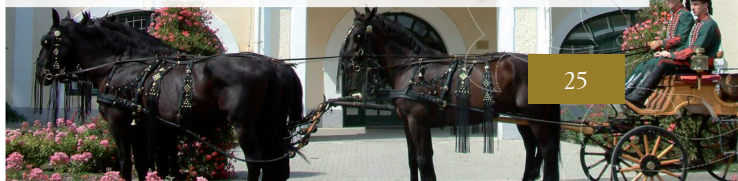
A Nóniusz fajta ősapja Franciaországból került Mezőhegyesre hadiszákmányként 1816-ban, összesen 17 éven keresztül állt tenyésztésben. Az utódok által alapított középnehéz háts és hámos fajta nem hasonlít az alapító ménre, mert a katonaságnak nyugodt, kitarító, és erős lóra volt szüksége, ami mezőgazdasági célokra is alkalmas. A Nóniusz fajta javította az ország lóállományát, értékét kiállítási sikerek jelzik.

THE NÓNIUSZ HORSE BREED

The forefather of the Nóniusz breed came to Mezőhegyes from France in 1816 as a trophy of war, and was bred for a total of 17 years. The medium-heavy saddle horse and cart-horse descendant do not look at all like the founding stallion, because the army needed calm, persistent and strong horses, which are also suited to use in agriculture. The Nóniusz breed improved Hungary's equine population, and its value is proven by successes at exhibitions.

RASA DE CAL NONIUS

Strămoșul rasei Nonius a fost adus din Franța la Mezőhegyes în 1816 și a fost 17 ani folosit la împerechere. Urmașii au fondat o rasă care nu mai semăna cu armăsarul primar, ci cu talie medie și bună pentru înhamat pentru că armata avea nevoie de cai liniștiți, rezistenți și puternici care se puteau folosi și în agricultură. Rasa Nonius a îmbunătățit fondul de cai al Ungariei, valoarea ei fiind premiată cu succes și la expoziții.

MAGYARBILIÁRD MOZGALOM, JÁTÉK ÉS SPORT

A „kégljáték” Németországból érkezhetett hozzánk, a németek ma is játszik. Alap kellékek: 3 szabványos karambolgolyó, 1 vagy 5 fabábu. A játékban a játékosok váltva löknek, így mindkét fél játékban van. Mivel itt nem a golyókat kell „elfogyasztani”, mint a piramid típusú biliárdjátékokban, így a játék végét adott pontszám elérése jelenti, ami bábuk elborításával, karambolla lehetséges.

HUNGARIAN BILLIARDS MOVEMENT AND SPORT

Skittles arrived in Hungary from Germany – the Germans are still playing it nowadays. The basic equipment consists of three standard billiard balls and either one or five wooden pins. During the game, the players take turns, and so both of them participate throughout the game. Since you do not have to pot the balls, like in pocket billiards, the game ends when one player has reached a certain number of points, which are gained by knocking down the pin or pins with the ball.

BILIARDUL MAGHIAR SPORT ȘI JOC DE INTERIOR

Biliardul al ajuns în Ungaria probabil din Germania, nemții și astăzi o mai joacă. Echipamentul de bază este de 3 bile și una sau 5 pioni de lemn. În timpul jocului jucătorii lovesc pe rând, părțile fiind în concurs. În acest joc nu bilele trebuie „consumate”, ca și la snooker sau pool, ci sfârșitul jocului o determină punctajul cumulat care se obține prin doborârea pionilor sau „accidentarea” cu bilele.

SZARVASI ARBORÉTUM

Szarvas város nyugati szélén, a Szarvas-Békésszentandrás holtág partján fekszik, az olasz származású Bolza család birtokaként az 1800-as években alakult. Összesen 82 hektár területével az ország legnagyobb dendrológiai gyűjteménye, védett természeti terület. Az arborétumban több mint 1600féle fásszárú növény található, jelentős a lágyszárú és az élőhelyekhez kapcsolódó zoológiai értékek száma is.

THE BOTANICAL GARDEN IN SZARVAS

Established as part of the Italian Bolza family's landed estate in the 1800s, the botanical garden lies along the bank of the Szarvas-Békésszentandrás section of the dead channel of the Körös River in the western part of Szarvas. It is a nature reserve sprawling across a total of 82 hectares of land, with the largest collection of trees in Hungary. There are over 1,600 types of ligneous plants and a large number of herbaceous plants. Diversity is further increased by habitat-related fauna.

ARBORETUMUL DIN SZARVAS

Se află pe marginea de vest al orașului Szarvas, pe brațul mort al Crișului de la Szarvas-Békésszentandrás, și a fost înființat în anii 1800 de familia Bolza din Italia. Cu o suprafață totală de 82 de hectare, reprezintă cea mai mare colecție dendrologică din țară, o zonă naturală protejată. Arboretumul are peste 1600 de specii de plante lemnoase, și numărul de erbacee cu valoare zoologică asociate cu habitatul este de asemenea, semnificativ.

VOLGAMENTI HÉRICS

A volgamenti hérics hazánk egyik legritkább és legveszélyeztetettebb növénye, Magyarországon kizárólag Békés megyében, a Körös-Maros Nemzeti Park területén él, a legkorábban virágzó növényfaj. 1935-ben Herkner Zoltán vasúti főmérnök figyelt fel a virágra Csorvás és Orosháza között vonatozva. A 70-es évek elejére a kipusztulás közelébe került, ezért 1971-ben első növényfajként védetté nyilvánították.

ADONIS VOLGENSIS

This plant is one of the rarest and most endangered plants in Hungary. It is only found in Békés County at the Körös-Maros National Park. It is a very early-blooming plant. It was first observed in 1935 by the railway engineer Zoltán Herkner, who was travelling on the train between Csorvás and Orosháza. It almost became extinct by the end of the 1970s. For this reason, it was declared protected in 1971.

RUȘCUȚĂ (ADONIS VOLGENSIS)

Rușcuța este floarea dintre cea mai rară și pe cale de dispariție plantă din Ungaria, care se găsește doar în județul Békés, în Parcul Național Körös-Maros. În 1935 lui Zoltán Herkner, inginer șef al căii ferate, i-a atras atenția această floare dintre Csorvás și Orosháza în timp ce călătorea cu trenul. Pe cale de dispariție la începutul anilor 70 a fost declarată ca prima specie de plantă protejată în 1971.

KÖRÖS-MAROS NEMZETI PARK

Az 1997-ben alakult park 52 ezer ha védett területéből több mint 6 ezer fokozottan védett. A szikes puszták, a mocsármaradványok és holtágak, a löszpusztarét foltok, az erdők védelme, az állat- és növényritkaságok megőrzése kiemelt feladat. Itt él a volgamenti hérics, a bókoló zsálya, és Közép-Európa egyik legnagyobb tűzokpopulációja. A darvak, a vadlúd fajok és a pólingok is érintik vonulásuk során a parkot.

KÖRÖS-MAROS NATIONAL PARK

The Körös-Maros National Park was established in 1997. More than 6,000 hectares of the total protected area of 52,000 hectares are highly protected. It is an important task to protect the vast dry prairies, the remains of swamps, the deltas, and the woods and to preserve the animals and plants that are rare. The Adonis Volgensis, nodding sage and one of the largest bustard populations of Central Europe live in the park. Cranes, wild geese and curlews also visit the park during their migration.

PARCUL NAȚIONAL CRIȘ-MUREȘ

În anul 1997 a luat ființă parcul cu 52 mii de hectare din care 6 mii ha. sunt protejate intensiv. Este o sarcină evidențiată ocrotirea pășunilor de loess, pustele cu sărătură, rămășițele de mlaștini, brațele de râu moarte, flora foarte rară cât și ocrotirea pădurilor de aici. Găsim aici rușcuța cât și floarea jaleșului, dar și cea mai mare populație de dropii. În timpul migrării folosesc parcul și găștele sălbatice, cocorii și culici.

KÖRÖS-VÖLGYI SOKADALOM

Az évente megszervezett rendezvényen bemutatkozik Csongrád, Bács-Kiskun és Békés megye, a Vajdaság, Bánság és Bácska, Arad és Bihar megye. A Dél-alföldi régióban ez az egyetlen rendezvény, ahol az élő népművészet a maga komplexitásában megjelenik. Látható és hallható néptánc, népzene, népdal, népi kézművesség. A fesztiválon minden évben egy tematikus kiállításon mutatják be megyénk élő népművészetét.

KÖRÖS VALLEY CONCOURSE

Csongrád, Bács-Kiskun and Békés County, Vojvodina, Banat and Bácska, Arad and Bihor County are represented at this annual event. This is the only event in the Southern Great Plain region where living folk art appears in all its complexity. Visitors can become acquainted with folk dance, folk music, and folk crafts. Every year, the festival presents Békés County's living folk art at a thematic exhibition.

TÂRGUL FESTIVAL DIN VALEA CRIȘULUI

În fiecare an este organizat evenimentul artistic în care sunt reprezentate Csongrád, Bács-Kiskun și Békés, Voivodina, Banat, Bácska, Arad și Bihorul. În regiunea Marii Câmpii de Sud, acesta este singurul eveniment în care arta populară apare în însăși complexitatea sa. Se pot vedea și asculta dansuri populare, meșteșuguri populare și cântece populare. În fiecare an festivalul prezintă o expoziție cu tematică a artei populare vii a județului nostru.

BÉKÉSI SZILVALEKVÁROS PAPUCS

A békési szilvalekváros papucs két fő alkotóeleme a békési szilvalekvár és a különleges tészta, ami sóból, vízből és lisztből készül. A disznótorkor félretett, gondosan aprított hájat hajtogatják bele a tésztába, amelyet hideg helyen, letakarva pihentetnek. A tésztát a lehető legvékonyabbra nyújtják, 6-8 cm-es négyzetekre vágják. Erre kerül a jó sűrű lekvár. Tetejét összezsírik, majd aranyárgára sütik.

BÉKÉS PLUM PASTRIES

The two main ingredients of the pastries are Békés plum jam and the special pastry dough, made from salt, water and flour. The lard set aside after pig slaughtering is carefully cut it into small pieces and rolled into the dough, which is then covered and left to rest in a cold place. The dough is stretched as thin as possible and cut into 6-8 cm cubes. The thick jam is put on top. Then the pastry is formed into a roll and baked until it is golden yellow.

PAPUCI CU MAGIUN DE PRUNE DIN BÉKÉS

Cele două componente a papucilor cu magiun de prune sunt reprezentate de magiunul de prune din Békés și un aluat special făcut din făină, apă și sare. După tăierea porcului se pune deoparte osânda care se v-a mărunți cu grijă și apoi împăturită în aluat. Se acoperă și pus să se odihnească într-un loc răcoros. Aluatul se face cât mai subțire posibil din care se taie pătrate de 6-8 cm. În mijlocul pătratului se pune magiunul din prune. Se strâng capetele unul peste celălalt, se coc la cuptor până se rumenesc.

CSABAI KOLBÁSZFESZTIVÁL

Az 1997 óta évente megtartott Csabai Kolbászfesztivál a csabai kolbász hagyományára épül, napjainkra Magyarország és Közép-Kelet Európa egyik legismertebb, leglátogatottabb turisztikai vonzerővel bíró gasztrokulturális rendezvényévé vált. A kolbászfesztiválnak köszönhetően egy olyan rendezvény jött létre, amely bemutatja a térség gasztronómiai hagyományait, és lehetőséget teremt más vidékek bemutatkozására.

CSABA SAUSAGE FESTIVAL

The Csaba Sausage Festival has been held since 1997. It is based on the tradition of the Csaba sausage. It has become one of the best-known and the most visited tourist and gastronomic events in Hungary and Central Europe. The sausage festival presents the gastronomic traditions of the area and offers the possibility for other regions to display theirs.

FESTIVALUL DE CÂRNAȚI DIN CSABA

Până în zilele noastre Festivalul de Cârnați din Csaba a ajuns să fie unul dintre cele mai cunoscute manifestări anuale gastroculturale din Ungaria, Europa Centrală și de Est, dispunând de cea mai mare forță de atracție turistică începând din anul 1997. Festivalul se bazează pe tradiția preparării cârnaților de Csaba. Datorită festivalului a fost creat un eveniment care să prezinte tradițiile gastronomice din regiune și oportunitatea altor regiuni de a participa.

CSABAI SÖRFESZTIVÁL ÉS CSÜLÖKPARÁDÉ

A Csabai Sörfesztivál és Csülökpárádét 2001 és 2017 között rendezték meg Békéscsabán. Az első fesztiválon pár ezer látogató fordult meg, később már 50–60 ezren választották ezt az eseményt. Látogatók a környező országok településeiről is érkeztek. A rendezvény célja a kulturált sörfogyasztás megteremtése és népszerűsítése, az idegenforgalmi kínálat bővítése, a nemzetközi kapcsolatok erősítése volt.

CSABA BEER FESTIVAL AND TROTTER PARADE

The Csaba Beer Festival and Trotter Parade was held in Békéscsaba between 2001 and 2017. Only a few thousand people attended the first festival, but later on, the numbers grew to 50-60,000. Visitors even came from neighbouring countries. The aim of the event was to create and promote civilised beer drinking, to expand the tourist offering and to strengthen international relations.

FESTIVALUL BERII ȘI PARADA CIOLANULUI DIN BÉKÉSCSABA

Au fost organizate între 2001 și 2017 în Békéscsaba. Primul festival a fost vizitat de câteva mii de vizitatori, iar mai târziu, 50-60 de mii de oameni au ales acest eveniment. Vizitatorii au venit, de asemenea, din ășezările țărilor vecine. Scopul evenimentului a fost crearea și promovarea consumului culturat de bere, extinderea ofertei turistice și consolidarea relațiilor internaționale.

BÉKÉS MEGYEI ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁG TAGJAI
MEMBERS OF THE COMMITTEE FOR BÉKÉS COUNTY COLLECTION OF VALUES
MEMBRII COMISIEI JUDEȚENE BÉKÉS PENTRU COLECȚIA DE VALORI

Zalai Mihály

a Békés Megyei Önkormányzat elnöke / President of Békés County Council / Președintele Consiliului Județean Békés

Ambrus György

*Venezs-díjas szakács, a Magyar Nemzeti Gasztronómiai Szövetség alelnöke /
Venezs-prize-winning chef, Vice Chair of the Hungarian National Gastronomy Association /
Bucătar cu premiul Venezs, Vicepreședintele Asociației Naționale Maghiare de Gastronomie*

Ando György

*a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum igazgatója, néprajzkutató / Ethnographer and Director of the Mihály Munkácsy
Museum in Békéscsaba / Directorul Muzeului Mihály Munkácsy din Békéscsaba, etnograf*

Dr. Erdész Ádám

*a Békés Megyei Levéltár igazgatója, főlevéltárosa / Chief Archivist and Director of the Békés County Archives /
Directorul Arhivei Județene Békés, arhivar șef*

Fekete Péter

kultúráért felelős államtitkár / Secretary of State for Culture / Secretar de stat pentru cultură

Simon István Tamás

a Békés Megyei Önkormányzat térségi tanácsnoka / Békés County Councillor / Consilier regional al Consiliului Județean Békés

Závoda Ferenc

a Békés Megyei Önkormányzat térségi tanácsnoka / Békés County Councillor / Consilier regional al Consiliului Județean Békés

MEGYENAP

HAGYOMÁNY, ÉRTÉK, KÖZÖSSÉG

MINDEN ÉV SZEPTEMBERÉNEK ELSŐ HÉTVÉGÉJÉN

A kiadvány az INTERREG V-A Románia-Magyarország Program második nyílt pályázati felhívás 11/b beruházási prioritására benyújtott „Közös problémák, közös megoldások – Arad és Békés megye közigazgatási együttműködésének javítása” (WorkMix, azonosító: ROHU-204) című nyertes projektből került megvalósításra. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, valamint Magyarország és Románia kormányának társfinanszírozásával valósul meg.

This publication is the result of the project called "Shared problems, joint solutions - improving cooperation between Arad and Békés public administration" (WorkMix, ID: ROHU-204) submitted in the framework of the INTERREG V-A Romania-Hungary Programme, selected in the frame of the second open call (investment priority 11/b). The project is co-funded by the European Union, co-financed by the European Regional Development Fund and the governments of Hungary and Romania.

Publicația a fost realizată în cadrul proiectului "Probleme comune, soluții comune - îmbunătățirea cooperării între administrațiile publice ale județelor Arad și Békés" (WorkMix, ID: ROHU-204) acceptat la finanțare în urma celui de-al doilea apel de proiecte al Programului INTERREG V-A România - Ungaria, prioritatea de investiții 11/b. Proiectul este susținut de Uniunea Europeană, cofinanțat de Fondul European de Dezvoltare Regională și de guvernele Ungariei și României.

KIADÓ NEVE ÉS SZÉKHELYE / NAME AND ADDRESS OF PUBLISHING HOUSE / NUMELE ȘI SEDIUL EDITURII:

BÉKÉS MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT, 5600 BÉKÉSCSABA, ÁRPÁD SOR 18. / BÉKÉS COUNTY COUNCIL, 5600 BÉKÉSCSABA, ÁRPÁD SOR 18. /
CONSILIUL JUDEȚEAN BÉKÉS 5600 BÉKÉSCSABA, ÁRPÁD SOR 18.

FELELŐS KIADÓ / PUBLISHER / EDITOR ȘEF:

ZALAI MIHÁLY ELNÖK / MIHÁLY ZALAI PRESIDENT / MIHÁLY ZALAI PREȘEDINTE

FELELŐS SZERKESZTŐ / EDITOR-IN-CHIEF / REDACTOR ȘEF:

Interreg

Romania-Hungary

European Regional Development Fund

Partnership for a better future

www.interreg-rohu.eu

The content of this publication does not necessarily represent the official position of the European Union.